

a testvéri együttműködés mellett. Mindezt pedig valljuk, úgy, a ti, mint a mi érdekünkben."

Követelték a telepes ifjak, hogy Jugoszlávia kössön szövetséget a demokratikus hatalmakkal: közleljen szomszédjainhoz és a testvéreikhez államaihoz, mert ez az egyetlen út, melyen haladva Jugoszlávia is kivetheti részét a háborús úszítók elleni harcból, ezt pedig magának Jugoszláviának az érdekei is megkövetelik.

bontás
elny. máj. 1.

A beszédet sokszor szakította félbe a hallgatóság tapsa és eljenzése éppúgy az öregek, mint a fiatalok részéről.

A programbeszédet egynéhány szavaltat és Nušić Branislav „Hatalom” című egyfelvonásos tragikomedijája követte.

M. J.

A francia-spanyol határon

Ludwig Renn ismeri a koncentrációs táborokat. Most megismerte a szabadságszerető Franciaország st. cyprieni koncentrációs táborát is. És hallgat.

José Petre, spanyol költő írja a st. cyprieni táborból: „Nincs mit enni, földön alszunk, a világtól elzárnak bennünket.” Elferdült sorok... Petere magas, erős és egészséges volt.

Arconada könyvéről az összes francia folyóiratok írnak. Arconada beteg. Nedves homokon alszik. Hozzájutni nem lehet. A táborba nincs bebocsátás.

Megértem, hogy 30.030 menekültől gondoskodni nagyon nehéz. Tudom azt is, hogy politikai nézeteket nem lehet sem a nagylelkűség, sem az aljasság etikai mértékével mérni. Egyszerűen szegyenlem magam amiatt az ország miatt, amelyet szeretek. Szegyenlem magam nem csak a nemlétező barakok miatt, hanem a megaláztatás miatt is. Franciaország 1939-ben úgy fogadta a spanyolokat, mint a bűnösöket, 1914-ben láttam a francia hadsereget Charlesroinál. Láttam a menekülő tízezreket. Lehet-e ezeket a nehéz időket ilyen könnyen elfelejteni? Liszter parancsnok brigádjának 74 tagját börtönre ítélték, mint a tolvajokat. Mivel vádolják őket? Parancs szerint értékekkel teli ládákat kísértek, amelyeket a peypignani spanyol követségnek kellett volna át-

adni. Két évi börtön a vámrendeletek megsértése miatt. Ki gondolt a menekülés napjaiban a vámrára?! A spanyol köztársaság kincseit elkobozták. Látták, amint a francia csendőr egy spanyol sebesült kötéseit letépte. Megnézte, hogy a kötés alatt nincs-e elrejtett arany. A kötés friss sebet takart és a spanyolnak minden erejét össze kellett szednie, hogy fel ne sikoltson. Arra gondolni is szegyen, hogy a gazdag turisták elmennek Argelesbe, az emberi szenvedést végignézni. Így utaztak nagyvapáink és nagyanyaink a versaillesi parkot meglátogatni. Ott szenvedtek a párisi kommunárdok. Ha egy repülőgép elvész, ha egy hajó vészjelet ad, ha nyoma tűnik öt embernek, a világ minden tájából és országából expedíciók indulnak kutatására és megsegítésére. Öt vagy ötven ember életét próbálják megmenteni. Tízezrekre menő támogatások kellenek egy békés országban és még akadnak olyanok, akik azt merik mondani: „Ne hivatkozzanak részvétnkre.”

A nép nem oka Franciaország ilyen lealacsonyodásának. A halálos és szülő-munkások még ruhát, kenyeret és tejet hordanak a menekülteknek. De a francia és a spanyol nép fiai közé drótsövényi húztak.

1914-ben Franciaország visszaverte az első ellenséges támadást. Különböző államok fiai kínálták fel

segítségüket. Az idegen légióba sorozták őket. Sokan meghaltak közülük a Champagnon, vagy az Argenokban. Közöttük spanyolok is. Franciaország a világ kedvence volt. 1870-ben Garibaldi sietett Pá-

ris segítségére. Emlékszem még erre a Franciaországra és szegényem, nagyon szegényem a spanyolok könnyeitől áztatott hideg homokját Argelesnek.

Ilja Ehrenburg

Könyvszemle

Móricz Zsigmond: Életem részve

A tiszamenti kis faluban a házhelyek is olyanok, mint egy jól rendezett ravatal. „Elöl van a fejealjja, az ut felől, a lakóház, evvel egy fedél alatt a lóistálló, és marhaól. De szemben van a nyári konyha s az apróbb állatok hajléka, sertés, baromfi... Így van az egész országban, az egész parasztvilág mindenestül ilyen gondosan be van rendezve, hogy a lelkisebb helyen elférjen: igen soká kell neki, ivadékról ivadékra ugyanazon a szűk fészken költeni: különös, hogy semmi sem mutat arra, hogy itt vidám embertermelésre kell berendezkedni. Mintha evvel a mai nemzedékkel le volna zárva az élet, nincs tövább hely újak számára.”

A tiszamenti kisfalu: Csécse. Ebben a ravatalszerű házban született a parasztivadék, Móricz Bálint és a báróivadék, Pallaghy Erzsébet gyermeke: Móricz Zsigmond, aki a csúf, a szép, a jó, a rossz, a hites, a hitetlen: az emberi magyar parasztot jobban, emberibben látta meg, mint előtte és utána valamennyi. Aki nem költőt meséket, de életet írt és aki a „For a bor“ és a „Légy jó mindhalálig“ után megérkezett gyermekkorához. Nyilas Misi születéséhez, a faluhoz, amelyből indult és amelybe végzet-szerűen vissza kellett az írónak érkeznie.

Visszaérkezett a magyar faluhoz, amelyben kaszt-szerűen állanak egymás fölött az emberi rétegek. A nincstelenek, akik a falu örök törvénye szerint mindig nincstelenek maradnak. A három-öt holdasok, akiknek soha sem lesz nagyobb karaj kenyérhez joguk. A huszhol-

dasok, akik Csécsén már a magas arisztokrácia és az ötvenholdasak, akikből csak kettő van és ez a kettő őrzi a falu évszázados rendjét, hogy jaj, idegen ne törje meg és falubéli ne szakítsa keresztül. Sem munkával, sem szerencsével, sem házasságal

Csécsén mindenki annvit költ, amennyit keres. A napszamos „főtt kukoricát eszik marékból“ és a gazdafiú ugyanakkor szalonná vág magának. Mert mindenki pontosan tudja: hol az ő helye s hogy mit kell neki enni. Úgy van elrendelve — írja Móricz —, hogy senki soha többre ne vihessen, s lehetőleg senki le ne szállítsa az a pályafut, amit örökölt elődeitől. Többre ne vihessen, mint apja hagyta s mindenki megtarthatja az apai pályát. **„A napszamos bére nem az elvégzett munka, nem az elért haszon szerint van megszabva, hanem aszerint, hogy csak éppen rívón, tehát életben maradjon a munkás is, meg a munkaadó is.“**

Móricz Zsigmond paraszti mincsenek a manapság annyira divatos papírmaséból. Izzadnak kopálnak, esznek, szeretnek. Nem csuhajoznak a kocsmasztal mellett, nem visznek éjjeli zenét a kedvesnek és nem kuriongatják végig a falu leghosszabb uccáját. Idejük sincs hozzá, kedvük sincs hozzá, pénzük sincs hozzá. Akinek meg volna, az épen vigyáz rá, az költi el legkevésbé, az költi aránylag a legkevésbé. Emberek, Kicsiny emberek, akiknek sok gonjuk között arra is telik, nehogynél véletlenül egy ötholdas parasztfiú bátrabb, erősebb és virtuosabb legyen mint az ötvenholdasnak fia. Mert az nem lehet. A falu tekintélytisztelő, vagy legalábbis: a tekintély tényét tudomásulvevő.

Amit pedig Móricz Bálint, —